

iz naših knjižnica

Uređuje: Danko Škare

Europeana – izlog europske kulturne i znanstvene baštine

B. Šalamon-Cindori*

Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu
Hrvatske bratske zajednice 4
10 000 Zagreb, Hrvatska

Uvod

Crteži Leonarda da Vinci, slika *Djevojka s bisernom naušnicom* Johannes Vermeera, bajke Hansa Christiana Andersena ili braće Grimm, tisuće razglednica s motivima iz cijelog svijeta ili mislima Pabla Picassa i Edvarda Griega, memorabilije iz Prvoga svjetskog rata, knjige Isaaca Newtona o zakonima gibanja, astronomski crteži, crteži svijeta prema Ptolomeju, djela Niccolò Machiavellija, audio zapisi izvedbi Roberta Schummana i skulptura Pabla Picassa, samo su neke od dragocjenosti među 15 milijuna digitalnih jedinica tekstualne, slikovne, zvučne i video građe koje obuhvaćaju razdoblje od starog vijeka do modernog doba, danas dostupne na višejezičnom portalu *Europeana*.¹

Stvaranje *Europeane*

Odazivajući se potrebama suvremenog korisnika, koje podrazumijevaju pristup velikom broju različitih informacija u svako vrijeme i sa svakog mjesta, Europska je komisija 2005. godine, u sklopu programa *eContentplus* (*The eContentplus programme*),² kao dio *inicijative za digitalne knjižnice*,³ odnosno *Digitalne agende za Europu*,⁴ pokrenula stvaranje najveće digitalne zbirke europske kulturne i znanstvene baštine koja će sjediniti i u digitalnom okruženju predstaviti cjelokupnu, ali razjedinjenu europsku baštinu te naglasiti multikulturalnost i višejezično okruženje. Takva je zbirka, od 2008. godine kada je u njoj bilo okupljeno dva milijuna objekata iz 27 europskih zemalja, postala dostupna na portalu pod nazivom *Europeana* te je predstavljala središnji informacijski prostor europske kulturne i znanstvene baštine. Prototip Portala, objavljen 20. prosinca 2008. godine, dočekan je u javnosti s tolikim oduševljenjem da je, u samo nekoliko sati nakon objavljivanja, zbog prevelikog broja posjeta srušen. Portal je ponovno uspostavljen 2009. godine, a danas je dostupan na 28 europskih jezika. Projektom *Europeana v1.0*, koji će biti dovršen tijekom ljeta 2011. godine, želi se povećati broj usluga i funkcionalnost Portala. Za razvoj portala *Europeana* odgovorna je Zaklada *Europeana* (*Europeana Founda-*

tion)⁵ koja ujedno promiče suradnju između arhiva, knjižnica, muzeja i audiovizualnih zbirki kako bi se korisnicima osigurao jedinstven pristup raznovrsnoj građi na Portalu. Sjedište međunarodnog tima koji upravlja Portalom je u Nacionalnoj knjižnici Nizozemske u Den Haagu.

Europeana danas

Raznovrsna građa na portalu *Europeana*

Opseg europske digitalne knjižnice dostupan na portalu *Europeana* obuhvaća najrazličitije digitalne objekte, od slika do video zapisa – slike, crteže, zemljovide, fotografije, slike muzejskih izložaka, knjige, novine, dnevnik, arhivsku građu, glazbu i govore na različitim nositeljima zvuka te radijske i televizijske emisije. Svi su objekti opisani opširnim bibliografskim podacima i povezani s izvornim digitalnim objektom. Od studenog 2010. godine većina objekata sadrži i oznaku javnog dobra,⁶ koju je razvila neprofitna udruga *Creative Commons*⁷ zbog što učinkovitije upotrebe javno dostupne kulturne i znanstvene građe te poticanja na njezino osuvremenjivanje. S vremenom će svi objekti na Portalu koji pripadaju javnom dobru biti objedinjeni i pretraživi unutar kategorije *Javno dobro*.

Projekti koji pridonose izgradnji *Europeane*

Mnogobrojni projekti, predvođeni različitim kulturnim i baštinskim europskim ustanovama, s djelomičnom potporom Europske komisije u sklopu programa *eContentplus*, koji svojim sadržajem i tehnološkim rješenjima pridonose izgradnji *Europeane*, objedinjeni su pod nazivom *Europeana Group*.⁸

Projekti koji će sadržajno obogatiti europsku digitalnu zbirku su: *APEnet* za sadržaje nacionalnih arhiva, *ATHENA* za muzejske sadržaje, *BHL* za bioraznolikost, *CARARE* za arheološku i arhitektonsku baštinu, *ECLAP* za izvedbene umjetnosti, *Europeana Connect* za zvučnu građu, *Europeana Libraries* za građu znanstvenih

* Breza Šalamon-Cindori, e-pošta: bsalamon-cindori@nsk.hr

¹ Europeana. [citirano: 2011-06-05]. URL: <http://www.europeana.eu/>

² The eContentplus programme. [citirano: 2011-06-05]. URL: http://ec.europa.eu/information_society/activities/econtentplus/closed_calls/econtentplus/index_en.htm#htm

³ Digital Libraries Initiative. [citirano: 2011-06-05]. URL: http://ec.europa.eu/information_society/activities/digital_libraries/index_en.htm

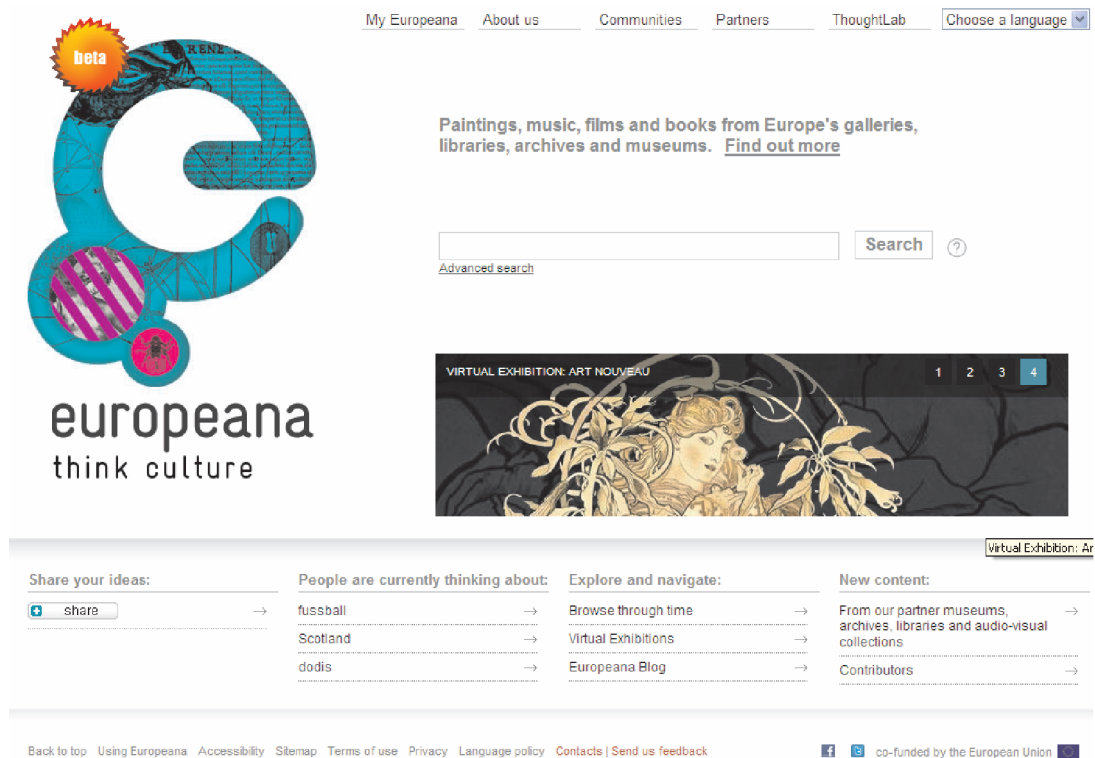
⁴ Digital Agenda for Europe. [citirano: 2011-06-05]. URL: http://ec.europa.eu/information_society/digital-agenda/index_en.htm

⁵ Europeana Foundation. [citirano: 2011-06-05]. URL: <http://version1.europeana.eu/web/europeana-foundation/introduction>

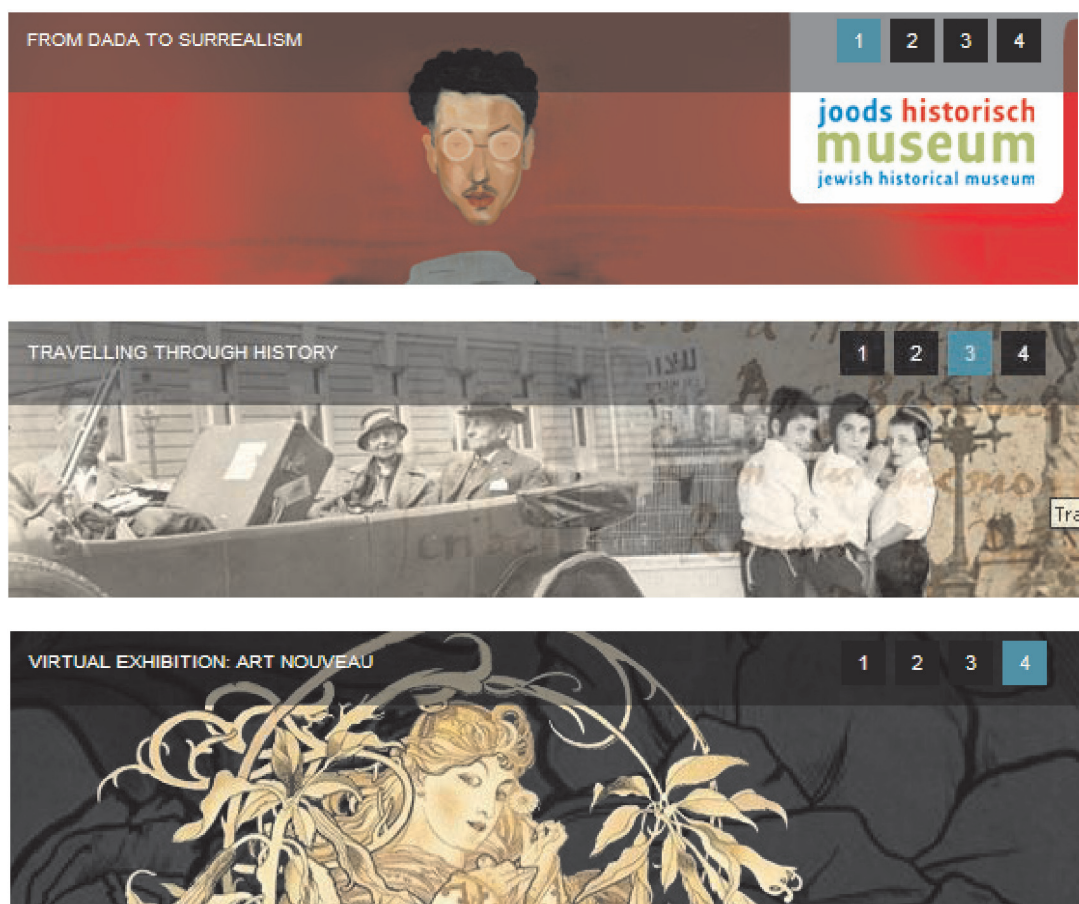
⁶ Public Domain Mark. [citirano: 2011-06-05]. URL: <http://www.version1.europeana.eu/web/guest/news/-/blogs/europeana-and-creative-commons-launch-new-public-domain-mark>

⁷ Creative Commons. [citirano: 2011-06-05]. URL: <http://creativecommons.org/>

⁸ Europeana Group. [citirano: 2011-06-05]. URL: <http://group.europeana.eu/web/guest>

Slika 1 – Portal Europeana – digitalna zbirka europske kulturne i znanstvene baštine

Slika 2 – Online izložbe na portalu Europeana – Od dade do nadrealizma, Putovanje kroz povijest i Art Nouveau

Slika 3 – ARROW: Accessible Registries of Rights Information and Orphan Works, projekt koji pronalaženjem nositelja autorskih prava nastoji pridonijeti izgradnji europske digitalne kulturne i znanstvene baštine

knjižnica, *European Film Gateway (EFG)* za filmsku građu, *Europeana Regia* za srednjovjekovne i renesansne kraljevske rukopise, *Euro-Photo* za fotografije novinskih agencija, *EUScreen* za televizijsku građu, *Europeana Travel* za putovanja, trgovinu, turizam i migracije, *HOPE* za zbirke društvene povijesti, *JUDAICA* za židovsku baštinu i *MIMO* za glazbene instrumente europskih muzeja.

Povećanju funkcionalnosti *Europeane* pridonijet će projekti poput: *Europeana Connect* za unapređenje usluga, *ASSETS* za veću uporabljivost, *PATHS* za personalizaciju digitalnih zbirki te *Europeana v1.0* za cjelokupno povećanje funkcionalnosti i usluga na Portalu.

Projekti kojima će se olakšati pribavljanje sadržaja u *Europeanu* su: projekt ARROW (*Accessible Registries of Rights Information and Orphan Works*),⁹ koji će pridonijeti utvrđivanju i pronalaženju nositelja autorskih prava *djela siročadi (orphan works)* – djela kod kojih nositelj autorskih prava nije poznat ili ga se ne može pronaći, te na taj način olakšati predviđenu digitalizaciju i postavljanje sadržaja *online* i *PrestoPRIME* koji se bavi dugoročnom zaštitom audiovizualne građe.

Online izložbe na portalu Europeana

Jedan od načina promidžbe raznolikih sadržaja dostupnih na Portalu te poticaj na njihovu upotrebu i daljnje komuniciranje jest priprema *online* izložbi. Do sada su u sklopu *Europeane* objavljene izložbe *Od dade do nadrealizma*, *Putovanje kroz povijest* i *Art Nouveau* (slika 2), od kojih je svaka bogat izvor informacija o temi izložbe iz mnogobrojnih europskih baštinskih ustanova.

Partneri u izgradnji Europeane

Trenutačno je u pribavljanje sadržaja dostupnih na Portalu uključeno više od 1500 partnera među kojima su ugledne ustanove poput Britanske knjižnice, Rijksmuseuma, Louvrea te mnogobrojni europski arhivi, knjižnice, muzeji i druge kulturne ustanove.

Usluge za korisnike Europeane

Na portalu *Europeana* korisnicima je omogućeno osobno uključivanje u označivanje digitalnih objekata dostupnih u Zbirci, izražavanje vlastitog mišljenja o modelima i tehnologijama koje se primjenjuju za usluge na Portalu, prijava na povremeni elektronički bilten te praćenje aktivnosti i događaje povezanih s *Europeanom* na društvenim mrežama *Facebook* i *Twitter*.

Budućnost Europeane

Europeana će i nadalje rasti i razvijati se – i svojim sadržajem i brojem svojih partnera, uključujući mogućnosti suradnje s tržišnim sektorom te uključivanjem djela zaštićenih autorskim pravima u svoj korpus.¹⁰ Kako je predviđeno *Strateškim planom Europeane za razdoblje 2011.–2015.*,¹¹ cilj je *Europeane* postati pouzdan izvor europske kulturne i znanstvene baštine, potpora za prijenos znanja, kreativnosti i inovacija koji čine temelj gospodarskog razvitka.

¹⁰ Razgovor s dr. sc. Elisabeth Niggemann za Glas NSK. Glas@nsk.hr 1 (4) (2010) 40–42.

¹¹ Europeana's Strategic Plan 2011 – 2015. [citirano: 2011-06-05]. URL: http://version1.europeana.eu/c/document_library/get_file?uuid=c4f19464-7504-44db-ac1e-3ddb78c922d7&groupId=10602

⁹ ARROW: Accessible Registries of Rights Information and Orphan Works. [citirano: 2011-06-05]. URL: <http://www.arrow-net.eu/>